

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Демченко Павла Сергійовича

«Управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням

інноваційно-інвестиційної складової»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії

галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент

Актуальність теми

Концепція сталого розвитку сформована наприкінці ХХ століття і передбачає збалансований розвиток суспільства в соціальному, екологічному та економічному аспектах, що задовольняє всі напрями розвитку суспільства, не загрожуючи можливостям майбутніх поколінь. З огляду на прагнення України до сталого розвитку економіки, для вирішення поставленого завдання необхідно створити умови для залучення інвестицій в інноваційну сферу, де значущість інновацій у формуванні системи сталого розвитку проявляється через їх функції: сприяння реалізації закону пропорційності, розширення кола вироблених товарів і послуг, виробництва нової продукції з меншими витратами необхідних ресурсів, втілення в життя досягнень людського інтелекту, реалізація законів зростання продуктивності суспільної праці та підвищення ефективності виробництва.

Негативні тенденції в економіці України, які загострилися в умовах карантину та воєнного стану, демонструють доцільність вжиття негайних заходів для стабілізації ситуації. Аналіз загроз підприємствам залізорудної галузі промисловості України показує, що першочерговим завданням менеджменту таких підприємств повинна бути спрямованість на вибір стратегій сталого розвитку, які є базовими сучасними бізнес-структурами. Тому дисертаційне дослідження на тему «Управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової» є актуальним з точки зору необхідності забезпечення ефективного та стабільного їх функціонування у контексті постійних змін у ринковому середовищі, збалансованого використання ресурсів та зменшення негативного впливу факторів, які можуть бути перешкодами у впровадженні інноваційно-інвестиційних рішень, спрямованих на подолання викликів конкурентного середовища.

Дисертаційна робота виконувалась у межах науково-дослідних тем кафедри менеджменту і адміністрування: «Система управління прогресивним розвитком потенціалу підприємства в умовах трансформацій економічного простору» (номер державної реєстрації 0119U002389) та «Оптимізація механізму управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств» (номер державної реєстрації 0121U113054), у межах яких розроблені методичні підходи та рекомендації стосовно забезпеченості сталого розвитку залізорудних підприємств.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у наступному:

Удосконалено:

- концептуальну структурно-функціональну схему ключових етапів процесу управління сталим розвитком залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, яка, на відміну від наявних, базується на багатоцільовому системному теоретико-ігровому моделюванні, ієрархії моделей «бізнес-одиниця» – «бізнес-напрями» та багатокритеріальному оцінюванні наявних напрямів бізнесу, що дозволяє підвищити ефективність прогнозування тенденцій альтернативних варіантів сталого розвитку підприємства за умов невизначеності й конфліктності ринку залізорудної продукції;
- методичний підхід до багатоцільового інтегрованого критеріального оцінювання рівня сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням аспекту активізації інноваційно-інвестиційної складової, який, на відміну від наявних, на основі принципу потенційного розподілення прояву ризиків на компонентах функціонала оцінювання з урахуванням аспектів інвестиційної діяльності, оновлення основних засобів та впливу інтенсивних факторів економічного зростання дозволяє діагностувати процес активізації науково-технічного прогресу на підприємстві за умов інтенсивної конкуренції за динамікою ринку залізорудної продукції;
- методичний підхід до багатоцільового інтегрованого базового оцінювання стійкості сталого прогресивного розвитку залізорудних підприємств за ключовими показниками діяльності суб'єкта господарювання, який, на відміну від наявних, ґрунтується на вагових точкових оцінюваннях ризику зниження рівня сталого розвитку з урахуванням інтегрального оцінювання монополізації ринку залізорудної продукції за методом ранжування та критерієм рівномірності розподілення

ринкових часток, що дозволяє оцінювати й прогнозувати ступінь сталості функціонування підприємства на цільових ринках залізорудної продукції;

- методичний підхід до комплексного інтегрованого оцінювання рівня сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, який, на відміну від наявних, засновано на моніторингу умов контролю прогресивності та активності інноваційно-інвестиційних процесів розвитку підприємства шляхом аналізу та ранжування ситуацій і рівнів його забезпеченості, що дозволяє розпізнавати ознаки, властиві різним ситуаціям щодо перспектив інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства з метою передбачення можливих наслідків від достатньо позитивних до кризового стану;

- методичний підхід до визначення граничних можливостей щодо забезпеченості сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, у якому, на відміну від наявних, відносно встановлених бажаних інтервалів граничних меж умов контролю значень рівня сталого розвитку розраховуються граничні межі показника «Евклідова відстань», який дозволяє контролювати абсолютні відхилення від його критеріального (нормативного) значення та підвищити ефективність стратегічного реагування на виклики конкурентного середовища.

Набули подальшого розвитку:

- окремі ключові аспекти процедур інструментарію ранжування ситуацій і рівнів забезпеченості сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, які ґрунтуються на використанні шкали попередніх грубих оцінок стану ситуацій і відповідного їх уточнення, виходячи з переконання про обернено пропорційну залежність погіршення стану сталого розвитку суб'єктів господарювання відносно класифікаційних рівнів ситуацій, що покращує якість процедур діагностики рівня сталого розвитку підприємства;

- класифікація якісних характеристик інформаційних ситуацій відносно станів економічного середовища залізорудних підприємств і вибору відповідних критеріїв, заснованих на методах теорії потенціалу та принципах максимуму функцій невизначеності й функцій неточності, при діагностиці та ранжуванні ситуацій і рівнів забезпеченості сталого розвитку підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, що сприяє підвищенню рівня обґрунтованості рішень за

умов невизначеності й конфліктності у сфері управління сталим розвитком підприємства;

- комплексне інтегроване оцінювання рівня ефективності сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової відносно його ключових бізнес-напрямів, яка визначається на основі оцінювання рівня сталого розвитку залізорудних підприємств у контексті тенденцій активізації науково-технічного прогресу на підприємстві, багатоцільового теоретико-ігрового оцінювання оптимальності бізнес-напрямів за критерієм гарантованого результату та їх часткової участі в отриманні доходу на одиницю продукції, що дозволяє врахувати вплив ризику невизначеності й конфліктності при прогнозуванні тенденцій безпеки сталого розвитку підприємства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Сформовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки, та рекомендації є достовірними та належно обґрунтованими, що підтверджується проведеними автором теоретичними (зокрема, на основі широкого аналізу літературних джерел) та експериментальними дослідженнями шляхом економіко-математичного моделювання.

Наповнення змісту дисертаційної роботи містить достатню кількість графічного матеріалу (схем, діаграм, пояснювальних рисунків), таблиць, опис методики діагностики рівня сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової, де ґрунтовно розкрито її основні етапи.

Повнота викладу наукових положень у опублікованих працях

Основні результати і висновки дисертації опубліковано у 12 друкованих роботах, 4 з яких опубліковано у фахових економічних виданнях, включених до періодичних фахових видань України, 2 – відноситься до публікацій у виданнях інших держав, які входять до Організацій Європейського Союзу, 6 праць у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій.

Опубліковані наукові праці у достатньому обсязі охоплюють розділи дисертаційної роботи та віддзеркалюють наукові положення та результати, що виносяться на захист.

Порушення академічної доброчесності, що свідчить про особистий внесок отриманих результатів Демченком П.С. у науку, відсутні.

Практична цінність дисертаційної роботи

Практичне значення одержаних результатів дисертаційної роботи полягає в розробленні методики діагностики рівня сталого розвитку залізорудних підприємств з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової та концептуальної структурно-функціональної схеми процесу управління його ключовими етапами; побудові моделей комплексного інтегрованого оцінювання рівня ефективності сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової відносно його ключових бізнес-напрямів і умов контролю рівня сталого розвитку залізорудних підприємств із урахуванням інноваційно-інвестиційної складової; побудові діагностичної матриці ранжування ситуацій і рівнів забезпечення сталого розвитку залізорудного підприємства з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової та граничних меж умов рівня сталого розвитку.

Структура й обсяг дисертаційної роботи

Дисертація складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 139 найменувань, 11 додатків. Загальний обсяг 274 сторінки, обсяг основного тексту дисертації становить 213 сторінок, у тому числі 50 таблиць, 46 рисунків.

Зауваження та дискусійні питання дисертаційної роботи

1. Слід зауважити, що до економічних факторів віднесено «забезпеченість трудовими, фінансовими, матеріально-технічними та іншими ресурсами» (табл. 1.1). Бажано було б окремо виділити саме демографічну складову та розвинути цей аспект у наступних розділах, тому що тенденції щодо формування трудових ресурсів є досить важливими та такими, що суттєво впливають на сталий розвиток підприємства.

2. На стор. 66, рис. 1.14 наведена концептуальна схема управління стійким розвитком залізорудного підприємства. Також на стор. 76, рис. 1.16 наведена концептуальна структурно-функціональна схема ключових етапів процесу управління сталим розвитком залізорудних підприємств із урахуванням інноваційно-інвестиційної складової. Можна сказати, що у певній мірі вони є взаємодоповнюючими одна одну та мають подібні структурні елементи. Виникає

питання щодо необхідності побудови двох схожих концептуальних схем.

3. На стор. 118, рис. 2.17 наведено структурно-логічну схему аналізу оцінок рівня монополізації ринку за індексом Герфіндаля-Гіршмана, де наводяться можливі варіанти щодо рівня конкуренції. У цьому зв'язку, з метою більшої комплексності цієї інформації доцільним є наведення ймовірного розподілу рівнів конкуренції, визначеного на основі відповідної статистики, яка присутня в даному дослідженні.

4. З метою діагностики внутрішнього середовища підприємств з погляду сталості у соціальній сфері автор пропонує використовувати коефіцієнт співвідношення рівня заробітної плати на підприємстві із середнім по галузі (стор. 133, рис. 2.22). Такий підхід є слушним, однак на сьогодні він не враховує всіх тенденцій на ринку праці. Тому більш раціональним було б порівнювати заробітну плату із середньою по країні та в перспективі по інших країнам. Саме такий підхід враховував би міграцію трудових ресурсів як по регіонам/країнам, так і по галузям економіки.

5. На стор. 212, рис. 3.3 наведена схема оцінювання якісних характеристик інформаційних ситуацій відносно станів економічного середовища та вибір відповідних критеріїв при діагностиці, де розглядаються рівні антагонізму зовнішнього середовища до розвитку підприємства. Однак, чітко не прописано складові антагонізму та вплив кадрової складової, як один із аспектів забезпеченості сталого розвитку суб'єкта господарювання.

6. У рукописі дисертаційної роботи є певні перевантаження ілюстративним і табличним матеріалом, який можна було б винести у додатки.

В цілому, наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та її наукову цінність.

Висновки щодо відповідності дисертаційної роботи встановленим вимогам

Матеріал дисертаційної роботи викладено в логічній послідовності, стиль викладання доказовий, чіткий і лаконічний. Дослідження характеризується достатнім рівнем обґрунтованості та апробації наукових результатів. Порухення академічної доброчесності відсутні.

Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44. Дисертаційна робота Демченко П.С. за своїм змістом відповідає спеціальності 073 Менеджмент, у якій вирішено актуальне наукове завдання щодо теоретичного обґрунтування та розроблення методичних підходів і практичних рекомендацій підвищення ефективності сталого розвитку залізорудних підприємств у контексті удосконалення управління інноваційно-інвестиційними процесами.

Автор дисертаційної роботи Демченко Павло Сергійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

Рецензент:

доктор економічних наук,
доцент, завідувач кафедри економіки,
організації та управління підприємствами
Криворізького національного університету

Альона ШАХНО

